

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вчена рада Факультету права та міжнародних відносин

Голова

Ганна ЦИМБАЛ

Протокол № 2 від «18» лютого 2026 р.

ПРОГРАМА

атестаційного екзамену зі спеціальності

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітня програма	291.00.01 Суспільні комунікації

Розглянуто і затверджено
на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол №9 від 20.01.2026 р.

Завідувач кафедри

Д.і.н., доцент

Василь ЯБЛОНСЬКИЙ

Гарант освітньої програми

к.і.н., доцент

Ірина СЛЮСАРЕНКО

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА
ЗАПИСКА

МЕТОДИКА І ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ЕКЗАМЕНУ

ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО
ЕКЗАМЕНУ

ПЕРЕЛІК ТЕМ З ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ВИНЕСЕНИХ НА
АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підсумкова атестація здобувачів передбачає перевірку й оцінку підготовки студентів-міжнародників, включає атестаційний екзамен за спеціальністю. Для його проведення формується екзаменаційна комісія в складі голови, членів комісії та екзаменаторів, запрошуються роботодавці.

Мета екзамену полягає у перевірці сформованості результатів навчання, набутих компетентностей, знань випускників, їхньої готовності до практичної діяльності за фахом.

До складання атестаційного екзамену допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану та програм з усіх дисциплін. На атестаційний екзамен виносяться найбільш важливі питання для виявлення рівня теоретичної та практичної компетенцій майбутнього міжнародника. Завдання підібрано та сформульовано на основі фахових компетентностей, набутих студентами у процесі вивчення основних предметів за спеціальністю. Програма містить перелік тем, орієнтовних теоретичних питань і рекомендованої літератури.

Атестаційний екзамен передбачає перевірку та оцінку сформованості у студентів фахових компетенцій, наявності у здобувачів ґрунтовних знань за спеціальністю, а також умінь реалізовувати ці знання в професійній діяльності.

На екзамені перевіряється досягнення таких програмних результатів навчання:

<i>Програмні результати навчання</i>	
РН01	Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
РН02	Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.
РН03	Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.
РН04	Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.
РН05	Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

RH06	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.
RH07	Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.
RH08	Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.
RH09	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
RH10	Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.
RH11	Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.
RH12	Володіти навичками професійного усного та письмового перекладу з/на іноземні мови, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, дво- та багатосторонніх міжнародних проектів.
RH13	Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.
RH14	Використовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи для розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері міжнародних відносин і суспільних комунікацій.
RH15	Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин і суспільних комунікацій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.
RH16	Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній

	діяльності.
RH17	Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.
RH18	Складати зразки основних видів документів дипломатичного листування з врахуванням протокольних вимог, схеми проведення представницьких заходів різних рівнів, програми візитів іноземних партнерів, підсумкові документи за результатами проведення дипломатичних переговорів.
RH19	Оцінювати ситуацію на міжнародній арені і знаходити відповідні рішення, враховуючи національні інтереси України.
RH20	Здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньополітичної діяльності державних установ та приватних структур.

МЕТОДИКА ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ЕКЗАМЕНУ

Формат атестаційного екзамену – очний¹.

Форма атестаційного екзамену – тестова.

Тривалість проведення: 120 хв.

Завдання – тест на 120 хв. (платформа Moodle);

Для об'єктивного визначення рівня фахових знань студентів проводиться письмовий тест, обсяг – 100 питань, кожне з яких дає 1 бал за правильну відповідь до загального рейтингу за екзамен.

Тестові питання генеруються випадковим чином з банку тестових завдань у системі електронного навчання Moodle. Кожен студент має 1 спробу виконання тесту, тривалість якого – 120 хвилин. Тест відкривається для доступу всім студентам групи одночасно на початку екзамену.

Така форма проведення екзамену гарантує об'єктивне та неупереджене оцінювання.

¹ У разі обставин, викликаних воєнними діями країни-агресора проти України та/або надзвичайної ситуації, викликані наслідками російської агресії або іншими причинами, атестаційний екзамен може бути переведений у дистанційний формат (Google Meet/Zoom+Moodle). У такому разі здобувачі мають бути вчасно попереджені, виконання тестових завдань повинно бути самостійним, без використання додаткових джерел, перебіг роботи студентів над тестом фіксується на відео із увімкненими камерою та мікрофоном. У випадку повітряної тривоги, технічних або інших проблем, які унеможливають виконання завдань у відведений час, здобувач повідомляє комісію, яка прийматиме рішення з огляду на ситуацію та в індивідуальному порядку.

ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Освітні компоненти, що виносяться на екзамен:

<i>№ з/ п</i>	<i>Шифр навчальної дисципліни за ОПП</i>	<i>Дисципліна, що виносить на комплексну атестацію</i>
1	ОК 1	Українські студії: Історія дипломатії та зовнішньої політики України
2	ОК 5	Міжнародні відносини та світова політика
3	ОК 6	Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики: Теорія міжнародних відносин Країнознавство Міжнародні економічні відносини Основи аналізу зовнішньої політики
4	ОК 7	Міжнародна інформація та комунікація: Основи міжнародних інформаційних відносин Теорія та практика комунікації Практикум з інформаційно-аналітичної діяльності
5	ОК 9	Основи дипломатії та дипломатичної служби: Дипломатична та консульська служб Дипломатичний протокол та етикет

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Стобальна шкала	Рейтинг	Критерії оцінювання
90-100	A	Відмінний рейтинг має студент, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільно володіє спеціальною термінологією, правильно застосовує теоретичні знання з усіх фахових дисциплін для розв'язання практичних завдань; глибоко розуміє сутність процесів, які відбуваються в міжнародних відносинах, що засвідчило мінімум 90 вірних відповідей на тестові завдання.
82-89	B	Відповідь студента демонструє всебічні, систематичні знання програмового матеріалу, володіння спеціальною термінологією, але дав 11-18 неправильних відповідей на тестові завдання.
75-81	C	Студент володіє матеріалом на достатньому рівні, знає теоретичний матеріал, спеціальну термінологію, але допустив від 19 до 25 помилок у тестових завданнях.
69-74	D	Студент відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології, що призвело до 26-31 помилок в тестових завданнях.
60-68	E	Студент знає матеріал неповно, не завжди послідовно; відчуває труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу для виконання практичних завдань; помиляється в застосуванні професійної термінології, тому зробив 32-40 помилок у виконанні тестових завдань.
1-59	F	Незадовільний рейтинг отримує здобувач, який не може розкрити основний зміст теоретичних питань, не володіє навичками застосування набутих знань для виконання практичних завдань; не володіє професійною термінологією; допускає грубі помилки, тому відповів правильно менше ніж на 59 питань тесту

ПЕРЕЛІК ТЕМ З ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ВИНЕСЕНИХ НА АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Українські студії: Історія дипломатії та зовнішньої політики України

Сучасні українські землі в дипломатичних концепціях держав Стародавнього світу. Зовнішньополітичні наслідки походів киммерійців та скіфів на Балкани та Передню Азію. Міжнародний контекст формування полянського державного союзу. Династія Рюриковичів та територіальна експансія Русі. Міжнародне значення «хрещення» Русі Володимиром. «Шлюбна дипломатія» Ярослава Мудрого. Дипломатія Русі у сер. XI – поч. XII ст. Зовнішня політика Володимира Мономаха та «мономаховичів». Дипломатія епохи політичної роздробленості.

Політико-організаційне утворення й міжнародне визнання Галицького князівства. Регіональна політика першої половини XII ст. Міжнародно-правові наслідки утворення Галицько-Волинської держави. Зовнішня політика галицько-волинських князів. Половецьке ханство, Мазовія, Візантія, Угорщина, Литва. Міжнародно-політичні наслідки монгольської навали. Організація хрестового походу проти монголів. Відносини із Святим престолом. Коронування Данила. Регіональне лідерство «Королівства Руського».

Велике князівство Литовське. Боротьба за «галицьку спадщину» та її наслідки. Дуалістична сутність литовсько-руської держави. Укладення Кревської унії (1385 р.), Віленсько-Радомської унії (1401 р.) та Городельської унії (1413 р.) та їх роль в міжнародних відносинах регіону. Початок литовсько-московських воєн. «Москва – третій Рим». «Москва – другий Київ». Підписання Люблінської унії 1569 р. і створення Речі Посполитої. Культурно-адміністративна автономія руських земель.

Військо Запорозьке – новий європейський гравець. Суб'єктивізація України у міжнародній політиці з середини IV ст. Молдовська політика Запорозької січі. Концепції устрою українських земель «ягеллонський легітимізм», «Велике князівство Руське», держава «козацького панства». Дипломатія періоду української національної революції. Підписання та міжнародне значення Переяславсько-Московської угоди 1654 р. Дипломатична історія періоду Руїни. Поділ козацьких земель. Україна у Північній війні, політика І.Мазепи та П. Орлика. Ліквідація автономії. Приєднання Криму до Російської імперії. Українські землі у зовнішньополітичних концепціях Франції, Росії та Австро-Угорщини.

Україна у контексті Першої світової війни. Створення УНР і суб'єктивізація України. Утворення зовнішньополітичного відомства УНР та відкриття дипломатичних представництв за кордоном. Відносини з державами Почв'рного союзу та Антанти. Початок визнання УНР та підписання Брестського мирного договору. Зовнішня політика Гетьманату Павла Скоропадського. Брестська система міжнародних відносин. Орієнтація на переможців: зовнішньополітичні альтернативи Другої УНР. Спроби встановлення миру РРФСР. Перемовини з делегацією Антанти в Одесі.

Паризька мирна конференція. Війна УГА ЗУНР з Польщею. Польсько-українсько-радянська війна 1920 р. Причини поразки української дипломатії.

Місце України у Версальсько-Вашингтонській системі. Дипломатична активність УСРР у 1920-1923 рр. Ліквідація «самостійного» зовнішньополітичного відомства УСРР та утворення Управління уповноваженого НКЗС СРСР. Територіальне визначення України у складі СРСР, врегулювання кордонів із радянськими республіками. Зовнішньополітична діяльність Державного центру УНР: двосторонні відносини та участь в роботі Ліги Націй. Рух «Прометеїзму». Орієнтації екзильного уряду на західні демократії та Німеччину. Мюнхенська конференція 1938 р. Криза в ЧСР і утворення Підкарпатської Русі. Міжнародне значення короткотривалого існування української держави. Українська проблема у II Світовій війні. Приєднання західно-українських земель до СРСР. Українсько-німецькі відносини. Формальна децентралізація зовнішньої політики в СРСР та утворення НКЗС УРСР. УРСР – співзасновник ООН.

Україна в двополярному світі доби Холодної війни. Дипломатична діяльність УРСР в ООН та міжнародних організаціях. Діяльність українців-емігрантів у вільному світі. Конгрес українців Канади та Український конгресовий комітет Америки. Реорганізований ДЦ УНР у співпраці з еміграційними інституціями поневолених народів СРСР та країн-«сателітів». Проголошення відновлення незалежності України. Співдружність незалежних держав. Політика «багатовекторності» та формування зовнішньої політики щодо Російської Федерації, США та Європейського Союзу. Шлях до європейської самоідентифікації. Угода про партнерство та співробітництво, Програма НАТО «Партнерство заради миру». Відносини із західними сусідами України. Російська військова агресія проти України та окупація АРК і частини Донбасу. Угода про асоціацію між Україною і ЄС. Конституційне закріплення європейського та євроатлантичного курсу України. Зовнішня політика України за умов повномасштабної російсько-української війни.

Міжнародні відносини та світова політика

Тема 1. Стародавній світ: виникнення та розвиток міжнародних відносин. Основні особливості міжнародних відносин Стародавнього світу. Хронологія (періодизація) міжнародних відносин Стародавнього світу. Міжнародні відносини на Стародавньому Сході (Передня Азія, Індія, Китай. Похід Олександра Македонського на Схід та його міжнародні наслідки). Міжнародні відносини в Середземноморському регіоні: особливості й відмінні риси («Елліністичний» світ в політичних відносинах: від Кріто-Мінойської цивілізації до поглинення Греції Римом. Зовнішня політика Риму в VII – I ст. до н. е. Римський світ у I ст. до н.е. – V ст. н. е.).

Тема 2. Міжнародні відносини Середньовіччя. Основні особливості й хронологія (періодизація) міжнародних відносин Середньовіччя. Міжнародні процеси в період раннього Середньовіччя. Міжнародні відносини в XI-XIII ст. в Західній Європі. Візантія в міжнародних відносинах середньовіччя.

Міжнародні відносини в європейському регіоні в XIV - початку XVI ст. Міжнародні процеси середньовічного Сходу.

Тема 3. Еволюція міжнародних відносин в епоху Нового часу (XVI-XVIII ст.). Міжнародні відносини та конфлікти у XVI – на початку XVII ст. Тридцятилітня війна. Вестфальська система міжнародних відносин. Основні актори міжнародних відносин XVII-XVIII ст. Міжнародні відносини в Європі в другій половині XVII – на початку XVIII ст. Міжнародні відносини в Європі та колоніях у XVIII ст.: головні суперечності та конфлікти.

Тема 4. Взаємодія провідних країн світу на межі XVIII-XIX ст. Становлення зовнішньої політики Франції в період Національних установчих зборів. Зовнішня політика Франції в період Законодавчих зборів (з осені 1791 р. до 10 серпня 1792 р.). Міжнародні відносини в Європі в 1789-1792 рр. Міжнародні відносини у світі за часів термідоріанської реакції та Директорії у Франції (1794-1799 рр.). Міждержавні європейські відносини у 1799-1809 рр. Зовнішня політика Франції після перевороту 18 брюмера (листопада) 1799 р. та приходу Н. Бонапарта до влади. Позиція Пруссії з питань європейської політики на поч. XIX ст. Оголошення Францією "континентальної блокади" Англії. Зростання опозиції Н. Бонапарту в країнах Європи.

Міжнародна політика в Європейському регіоні у 1807-1812 рр. Міжнародні відносини під час існування Шостої антифранцузької коаліції. Шомонський трактат. Паризький мир.

Тема 5. Віденська система міжнародних відносин: ідеологічні засади і практика політичного процесу. Формування Віденської системи міжнародних відносин. Віденський конгрес: скликання, перебіг, рішення. Міжнародні відносини в Європі у період функціонування Віденської системи (Священний Союз: створення, принципи і зовнішньополітичні цілі діяльності. Конгреси Священного Союзу і революційні події (кін. 1810-х - поч. 1820-х рр.). Сутність і стан «східного питання» в міжнародній політиці у 1810 - 1840-х рр. «Польське», «Італійське» та «Німецьке» питання в 1815-1850 рр.). Криза Віденської системи міжнародних відносин (Кримська (Східна) війна та її значення. Польське питання в міжнародних відносинах 1860 рр. Національне об'єднання Італії та Німеччини: перебіг, політичні наслідки та значення).

Тема 6. Міжнародні відносини в останній третині XIX - на початку XX ст. Утворення блоків великих держав. Міжнародні відносини у 1870-х рр.: європейські і колоніальні виміри. Східна криза 1875-1878 рр. Утворення Троїстого союзу та європейська політика наприкінці XIX - на початку XX ст. Поглиблення англо-німецьких протиріч у 1904-1907 р. і утворення Антанти. Політика двох ворогуючих блоків на Балканах. Балканські війни.

Тема 7. Міжнародні відносини під час Першої світової війни. Дипломатична боротьба напередодні світового конфлікту (Сараєвське вбивство та липнева криза 1914 р.). Військові дії на фронтах Першої світової війни. Проблема Чорноморських проток в роки війни. Дипломатична боротьба Антанти і Центральних держав за союзників. Дипломатія на завершальному етапі Першої світової війни. (Вступ США у війну. Вплив революційних подій в Росії на міжнародні відносини. Війна і дипломатія в 1918 р.). Вплив першої світової війни на систему міжнародних відносин.

Тема 8. Становлення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Позиції європейських держав і США з основних питань облаштування світу після Першої світової війни. Формування повоєнної системи міжнародних відносин. Паризька мирна конференція і Версальський договір. Міжнародні відносини на Далекому Сході після Першої світової війни. Вашингтонська конференція. Радянська Росія в системі міжнародних відносин протягом 1918 - поч. 1920-х рр. Зміна міжнародно-політичної ситуації в світі у 1922-1923 рр. (Каннська та Генуезька конференції, Гаазька конференція, Лозаннська конференція). Основні характеристики та особливості Версальсько-Вашингтонської системи. Етапи існування Версальсько-Вашингтонської системи.

Тема 9. Основні тенденції розвитку міжнародних відносин в період середини 20-х — початку 30-х рр. XX століття.Репараційне питання в міжвоєнний період. Розвиток європейської системи безпеки в середині - наприкінці 1920-х рр. (Локарнський пакт; пакт Бріана-Келлога). Міжнародні відносини в період світової економічної кризи (кін. 20-х - поч. 30-х рр.): спроби перегляду Версальської системи. Система європейської безпеки в період економічної кризи. Пакт чотирьох. Еволюція європейської системи безпеки в середині 1930-х рр.

Тема 10. Міжнародні відносини і зовнішня політика в світі під час демонтажу Версальської системи (1933-1939 рр.). Міжнародна політика у 1933-1936 рр.: від змін в Німеччині до «ефіопської кризи». Громадянська війна в Іспанії: нові тенденції міжнародних відносин. Міжнародно-політичні відносини у 1936-1939 рр.: формування блоків держав. Зовнішня політика СРСР в контексті кризи Версальського порядку. Комуністичний Інтернаціонал в міжнародній політиці 1930-х рр.

Тема 11. Міжнародні відносини під час Другої світової війни. Міжнародна політика на початку світового конфлікту (1939-1941 рр.). Міжнародні відносини у 1941-1943 рр.: від вибуху німецько-радянської війни до створення «Великої коаліції». Міжнародно-політичні процеси у 1943-1945 рр.: від оборони Сталінграду до військової капітуляції Японії.

Тема 12. Міжнародні відносини після Другої світової війни: протистояння між США та СРСР (1945-1991 рр.). «Холодна війна»: поняття і генеза проблематики. Початок радянсько-американського міжнародно-політичного конфлікту (1945-1955 рр.). Період конфронтаційної стабільності (сер. 1950-х - поч. 1970-х рр.). Період міжнародно-політичної розрядки (поч. - кін. 1970-х рр.). Політичні стосунки СРСР і США у 1980-1991 рр.

Тема 13. Міжнародні відносини в Європі після Другої світової війни: європейська інтеграція і питання безпеки (1945 - 2000-і рр.). Передумови і початковий період євроінтеграції (кін. 40-х - кін. 60-х рр.). Інтеграція та безпека в Європі наприкінці 1960-х - сер. 1980-х рр. Сучасний етап європейської інтеграції: від Європейських Співтовариств до Європейського Союзу. Європейський Союз: концептуальна та організаційна еволюція об'єднання.

Тема 14. Міжнародна політика в регіоні Близького та Середнього Сходу (серед. 1940-х - 2000-і рр.). Британська політична стратегія на

Близькому і Середньому Сході після Другої світової війни. Стратегічні інтереси і блокова політика США в регіоні (сер. 40-х - кін. 60-х рр.). Поширення впливу СРСР в регіоні Близького і Середнього Сходу (сер. 50-х - кін. 60-х рр.). Формування та ескалація «близькосхідного питання» у 1940-х - кін. 1960-х рр. Арабо-ізраїльський політичний конфлікт у 1970-х - 1980-х рр. Основні проблеми міжнародних відносин на Близькому і Середньому Сході протягом 1970-х — поч. 1990-х рр. Міжнародна політика в регіоні наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Тема 15. Міжнародні відносини в Азії, Африці, Латинській Америці: від периферійності до модернізації (1945 - 2000-і рр.). Політичні процеси в підсистемах світової політики й деколонізація (сер. 40-х - кін. 60-х рр.). Міжнародна політика та системні конфлікти в «третьому світі» (кін. 60-х - поч. 90-х рр.). Міжнародні відносини в сучасному незахідному світі (90-ті - сер. 2000-х рр.).

Тема 16. Міжнародні відносини в постбіполярну епоху: становлення нового світового політичного порядку. Міжнародна політика провідних центрів сили в постбіполярну епоху (США, ЄС, Японія, Китай, Індія, Росія). Конфігурація нового світопорядку: варіанти після падіння СРСР: однополярний світовий лад: гегемонія супердержави США?; політичне піднесення Китаю: повернення до біполярності?; стратегічна тенденція після 11 вересня 2001 р.: багатополярний світ? Сучасна міжнародна політика і глобалізація: співвідношення і зв'язок.

Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики

Теорія міжнародних відносин

Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Теорія міжнародних відносин як наука. Об'єкт та предмет вивчення в рамках теорії міжнародних відносин. Проблема закономірності у сфері міжнародних відносин. Універсальні закономірності міжнародних відносин. Еволюція теорії міжнародних відносин як науки. Проблематика теорії міжнародних відносин як науки. Сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин.

Функції теорії міжнародних відносин як науки. Описова, пояснювальна, методологічна, прогностична, інструментальна, аксіологічна, світоглядна функції теорії міжнародних відносин як науки. Принципи та підходи в теорії міжнародних відносин: емпіричний, ціннісний, раціональний, творчий, історико-прогностичний підходи; принципи толерантності, абстрагування, полемічності, генералізації (узагальнення). Загально-філософські методи у теорії міжнародних відносин: аналіз і синтез, абстракція, узагальнення, індукція та дедукція, від конкретного до абстрактного (та навпаки), аналогія, єдність та боротьба протилежностей, заперечення заперечення. Загальнотеоретичні методи: історичний (історико-описовий), біхевіористський, праксеологічний, порівняльний, системний, метод рівнів

аналізу, прогностичний, сценарний, метод експертного аналізу, синергетики. Прикладні (емпіричні) методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, кейс-стаді. Нові методи: альтернативістика, ретроальтернативістика. Структура міжнародних відносин (види, типи, рівні, стани).

Тема 2. Учасники міжнародних відносин та інтерпретації у теорії міжнародних відносин. Типи міжнародних акторів та їх ієрархія. Суб'єкти та об'єкти у міжнародних відносинах. Суб'єкт міжнародних відносин та суб'єкт міжнародного права. Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Типологія суб'єктів міжнародних відносин. Держава як суб'єкт міжнародних відносин. Класифікації держав як акторів. Поняття «розмивання державного суверенітету». Типологія недержавних учасників міжнародних відносин. Міжнародні організації як суб'єкт міжнародних відносин. Індивіди як суб'єкт міжнародних відносин. Інтерпретації акторів у міжнародних відносинах з позицій різних парадигм. Державоцентричний (класичний) та транснаціональний/плюралістичний (модерністський) підходи до трактування учасників міжнародних відносин.

Тема 3. Класифікація теорій міжнародних відносин. Дебати у ТМВ. Проблема класифікації теорій міжнародних відносин. Підходи до класифікації теорії міжнародних відносин: роль визначення критеріїв. Спільні риси сучасних класифікацій. Класичні школи теорії міжнародних відносин. Некласичні підходи у теорії міжнародних відносин.

Політичний реалізм. Англо-американська школа «політичного реалізму» та її ідейні витоки. Концепція Г. Моргентау. Концепція Р. Арона. Неореалізм та його представники. Політичний ідеалізм (лібералізм) та його представники. Неолібералізм. Формування «модерністських» напрямів теорії міжнародних відносин. «Традиціоналізм» та «модернізм». Біхевіоризм та його теорії. Погляди Куінсі Райта. Системний підхід Мортон А. Каплана. Сучасні модерністські концепції та підходи. Конструктивізм у теорії міжнародних відносин.

Школи геополітики у ТМВ: основні ідеї та представники. Німецька школа: Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Хаусхофер, К. Шмітт. Англо-американська школа: Г. Маккіндер, А. Мехен, Н. Спайкмен, З. Бжезинський, Ф. Фукуяма, С. Гантінгтон. Українська школа: С. Рудницький, Ю. Липа.

Марксизм та неомарксизм. Представники та концепції інших підходів у теорії міжнародних відносин (фемінізм, теорії географічного детермінізму, расово-антропологічні теорії тощо).

Перші «Великі дебати»: реалізм VS ідеалізм у 1940-х рр. Позитивізм у теорії міжнародних відносин. «Великі дебати» 1960-х – 1970-х рр.: модернізм VS традиціоналізм. Дебати 1970-ті – 1980-ті рр.: неомарксизм VS класична школа. Дебати рефлексивізм VS раціоналізм 1980-ті – 1990-ті рр. Різні інтерпретації «великих дебатів» в історії теорії міжнародних відносин як науки: інтерпарадигматичні дебати.

Країнознавство

Країни Північної Америки та Європи.

1. Канада. Особливості географічного розташування. Природно-ресурсний потенціал. Особливості державних кордонів. Державно-політичний устрій. Територіально- адміністративний поділ. Імміграція як вирішальний фактор формування складу населення. Основні етапи історичного розвитку. Історія колонізації території Канади. Квебекський акт 1774 р. Утворення канадської федерації. Наслідки участі Канади в Першій та Другій світових війнах. Канада в другій половині XX - першій чверті XXI ст. Протидія “культурному континенталізму”. Зовнішня політика Канади. Екологічні проблеми. Канадсько-українські відносини.

2. Сполучені Штати Америки. Особливості географічного розташування. Природно- ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка США. Територіально- адміністративний поділ. Заморські володіння. Спірні території. Основні етапи історичного розвитку. Боротьба англійських колоній за незалежність. Перший континентальний конгрес. Другий континентальний конгрес. Поява на політичній карті світу держави США. Етапи формування державної території США. Участь США у Першій та Другій світовій війні. Програма реформ Програма “Нові рубежі” Дж. Кеннеді. Політичне гасло “зняти державу з шиї народу” президента Р. Рейгана. Зовнішня політика США в 90-і роки XX ст. – на початку XXI ст. Українсько-американські відносини на сучасному етапі.

3. Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії. Особливості географічного розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ, його особливості та реформування. Заморські володіння. Спірні території. Етапи утворення сучасної державної території Великої Британії. Початок “колоніальної ери“. “Вікторіанська епоха”. Велика Британія в системі міжнародних відносин між Першою та Другою світовими війнами. Велика Британія у Другій світовій війні. Початок розпаду англійської колоніальної імперії. Проблеми вступу до ЄЕС. Ольстерська проблема. Зовнішня політика Великої Британії в кінці XX - в першій чверті XXI ст. Вихід Великобританії ЄС. Британсько-українські відносини.

4. Французька Республіка. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Особливості формування державних кордонів. Спірні території. Державно-політичний устрій. Територіально-адміністративний поділ. Державна символіка. Етапи розвитку французької державності. Франція у Другій світовій війні. Особливості відбудови господарського комплексу Франції після Другої світової війни. Участь Франції у інтеграційних процесах в Європі в 50-ті роки XX ст. Утворення П'ятої республіки. Економічний розвиток Франції у другій половині XX ст. – першій чверті початку XXI ст. р. Особливості зовнішньополітичного курсу. Українсько-французькі відносини.

5. Федеративна Республіка Німеччина. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Територіально-адміністративний поділ. Етапи історичного розвитку

німецьких земель. Прихід до влади фашистів та початок фашистської експансії у Європі. Друга світова війна та її наслідки для німецького народу. Поділ Німеччини. Політичний, економічний та соціальний розвиток ФРН. Крах східнонімецького соціалізму і об'єднання Німеччини. Політичний і економічний розвиток Німеччини в кінці XX – першій чверті XXI ст. Зовнішня політика. Українсько-німецькі відносини.

6. Королівство Іспанія. Землі Іспанії в період раннього середньовіччя. Арабське завоювання та Реконкіста. Перетворення Іспанії на світову державу та причини занепаду іспанської могутності. Іспанія на рубежі XIX-XX ст. Поразка у війні із США та її суспільно-політичні та економічні наслідки. Колоніальна експансія в Африці. Громадянська війна. Іспанія в період авторитарного режиму Ф. Франко (1939-1975 рр.). Мирна перемога демократії (1975-1982 рр.). Баскський сепаратизм і тероризм та державні заходи протидії. Проблеми Каталонії. Соціально-економічний та політичний розвиток на рубежі XX- першій чверті XXI ст. Іспансько-українські відносини.

7. Королівство Норвегія. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ. Етапи історичного розвитку. Кальмарська унія (1397-1523). Норвегія у складі конфедеративної держави Об'єднане Королівство Швеція і Норвегія. Розрив шведсько-норвезької унії. Норвегія в системі міжнародних відносин в період між світовими війнами. Міжнародне значення гуманітарної діяльності Ф. Нансена. Королівство Норвегія на рубежі XX – першій чверті XXI ст. Участь у міжнародних організаціях. Особливості міжнародного співробітництва. Норвезько-українські зв'язки.

Республіка Польща. Особливості географічного розташування та природно-ресурсний потенціал. Державно- політичний устрій. Адміністративно-територіальний поділ. Історико-географічні області. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Річ Посполита у XIV- ХУІІ ст. Польські землі у складі європейських імперій. Відродження польської держави після Першої світової війни. Польща у міжвоєнний період. Польський народ у роки Другої світової війни. Режим «народної демократії» в Польщі (1945-1948 рр.). Утвердження тоталітарного ладу. Формування громадянської опозиції. Прихід до влади «Солідарності» та демонтаж тоталітарної системи. Політичні та економічні трансформації. Вступ до ЄС. Участь у міжнародних організаціях. Пріоритети зовнішньої політики. Польсько-українські відносини.

Угорщина. Географічне розташування та природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ. Основні етапи історичного розвитку. Угорщина в роки Першої та Другої світових воєн. Тоталітарний режим в Угорщині (1945-1989 рр.). Угорщина на шляху демократичних реформ та суспільного оновлення. Пріоритетні напрями зовнішньої політики Угорщини. Проблемні питання угорсько-українських відносин. на сучасному етапі. Позиція політичного керівництва Угорщини щодо широкомасштабного російського вторгнення в Україну.

Румунія. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ. Історичні області. Основні етапи історичного розвитку. Румунія за часів Першої та Другої світових воєн. Тоталітарний режим в Румунії (1944-1989р.р.). Особливості процесу політичних трансформацій після повалення тоталітарного режиму. Вступ до ЄС. Зовнішня політика Румунії. Територіальні суперечки із Україною та їх вирішення у Міжнародному суді. Українсько-румунські відносини на сучасному етапі.

Російська Федерація. Особливості географічного та геополітичного розташування Російської Федерації. Адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Історико-географічні області. Основні етапи історичного розвитку. Велике князівство Московське. Російська держава. Російська імперія у ХУІІІ –ХІХ ст. Перша світова війна та її наслідки Російської імперії. Радянська Росія (1917-1920 р.р.). Росія у складі СРСР. Російська Федерація на рубежі ХХ- першій чверті ХХІ ст. Особливості зовнішньополітичного курсу в кінці ХХ – першій чверті ХХІ ст. Російсько-українські відносини. Російська агресія проти України та широкомасштабне вторгнення 24 лютого 2022 р. як наслідок великодержавницької зовнішньої політики Російської Федерації.

Республіка Туреччина. Особливості географічного та геополітичного розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Історико-географічні області. Основні етапи історичного розвитку. Роль армії у внутрішньополітичному житті. Внутрішньополітичні проблеми у 70-80-х рр. ХХ ст. Спроба державного перевороту у 2016 р. Проблема курдського сепаратизму. Роль туристичної індустрії в економіці країни. Пріоритетні напрями зовнішньої політики Турецької Республіки. Участь Туреччини у міжнародних організаціях. Турецько-українські відносини на сучасному етапі.

Країни Близького Сходу та Азії.

Держава Ізраїль. Особливості географічного розташування, природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Британська підмандатна територія Палестина. План ООН щодо поділу Палестини після Другої світової війни. Проголошення держави Ізраїль та війна за незалежність. Розбудова держави і війна на Синайському півострові. Шестиденна війна. Війна Судного дня. Війна в Лівані. Період мирного врегулювання. Правління уряду Шарона (2001-2006 рр.). Ізраїль на початку ХХІ ст. Українсько-ізраїльські відносини.

Китайська Народна Республіка. Особливості географічного розташування, природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Внутрішня та зовнішня політика КНР в кінці ХХ – першій чверті ХХІ ст. Проблема Тайваню. Претензії на лідерство в ІТР. Українсько-китайські відносини. Позиція політичного керівництва КНР щодо широкомасштабного російського вторгнення в Україну.

Японська Держава. Особливості географічного розташування, природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Особливості економічного розвитку. Зовнішня політика Японії. Українсько-японські відносини.

Країни Латинської Америки

Аргентина. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Населення. Особливості державно-політичного устрою. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Іспанська колонізація. Проголошення незалежності та утворення об'єднаної держави. Аргентина в першій половині ХХ ст. Політичний режим Перона. Військовий переворот 1966 р. Аргентина в кінці ХХ – в першій чверті ХХІ ст. Українсько-аргентинські відносини.

Федеративна Республіка Бразилія. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Особливості державно-політичного устрою. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Політичний та економічний розвиток в кінці ХХ – в першій чверті ХХІ ст. Українсько-бразильські відносини на сучасному етапі. Позиція політичного керівництва Бразилії щодо широкомасштабного російського вторгнення в Україну

Міжнародні економічні відносини

Тема 1. Міжнародні економічні відносини (МЕВ): предмет, завдання та основні етапи розвитку. Міжнародні економічні відносини (МЕВ) як економічна категорія. Сутність МЕВ, їх значення, об'єктивна основа і передумови розвитку. Загальновизнані рівні МЕВ: макrorівень, макrorівень, наднаціональний. Моделі розвитку МЕВ. Види міжнародних економічних відносин. Загальна характеристика: основні форми МЕВ, принципи, суб'єкти та об'єкти МЕВ. Особливості розвитку МЕВ в умовах глобалізації. Роль МЕВ у процесі інтеграції України в систему світового господарства. Середовище МЕВ та його характеристика. Поняття середовища МЕВ. Структура і особливості середовища МЕВ, основні складові та фактори впливу на середовище МЕВ. Політико-правове середовище МЕВ. Співвідношення політики і економіки у міжнародних відносинах. Політичні інтереси країн та регіонів. Політична стабільність і політичні ризики. Правові регулятори МЕВ. Економічне середовище МЕВ. Стан ринкових відносин країн і особливості їх співробітництва з економічних питань. Економічні регулятори МЕВ. Соціально-культурне середовище МЕВ. Інфраструктура сучасних МЕВ. Системне визначення МЕВ.

Тема 2. Світовий ринок та світове господарство: особливості та розвиток. Суть та структура світового ринку. Характерні риси світового ринку. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку. Світове господарство: сутність, елементи, суб'єкти, формування, фактори розвитку. Міжнародна господарча взаємодія. Якісний і кількісний аспекти розвитку світового господарства. Головні тенденції формування СГ, циклічність процесів. Сучасне світове господарство.

Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їх типологія. Регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн

світу. Країни Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Країни «Сімки». Три центри економічного розвитку. Малі привілейовані нації. Країни переселенського капіталізму. Країни середнього рівня розвитку.

Країни, що розвиваються: поняття загальні риси та місце у світовій економіці. Соціально-економічна структура. Країни з перехідною економікою, формування їх економічних угруповань і проблеми інтеграції у світову ринкову економіку. Країни центрального планування.

Місце окремих угруповань у світовому господарстві та МЄВ. Провідне значення промислово розвинених країн. Проблема ліквідації економічної відсталості і неоколоніальної залежності країн, що розвиваються, особливості їх МЄВ.

Реалізація Нового економічного порядку. Проблеми інтеграції у світове господарство країн з перехідною економікою, зміни у розвитку їх МЄВ. Проблеми інтеграції України у світове господарство.

Міжнародний поділ праці як основа МЄВ. Суть та фактори розвитку міжнародного поділу праці (МПП). Види МПП. Основні тенденції міжнародного поділу праці. МПП – основа міжнародних економічних відносин. Форми та види МПП, спеціалізація і кооперація у виробництві. Напрямки розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва. Проблеми Учасності України в МПП. Вплив технологічної революції на МПП. Головні фактори розвитку МПП в умовах глобалізації: забезпечення умов зростання; економія сучасних витрат праці, заміщення матеріальних, фінансових, технологічних, інвестиційних, трудових ресурсів. Економічна ефективність МПП. Проблеми та передумови. Учасності України в МПП.

Міжнародні розрахунки і платіжний баланс. Поняття міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків та їх порівняльна характеристика. Платіжний баланс, основні поняття та критерії визначення. Структура платіжного балансу: основні статті та балансувальні статті. Суть платіжного балансу за визначення МВФ. Кредит платіжного балансу країни. Дебет платіжного балансу країни. Сальдо платіжного балансу. Регулювання платіжного балансу.

Тема 3. Міжнародна торгівля Світова торгівля у сучасних умовах розвитку міжнародного співтовариства. Суть види, форми та показники світової торгівлі. Класичні теорії міжнародної торгівлі. Зовнішньоекономічні та торговельні відносини України. Зростання ролі міжнародної торгівлі (МТ) у світовому господарстві. МТ як форма МЄВ. Основні фактори розвитку МТ. Створення сприятливого міжнародного середовища для розвитку МТ. Вплив НТР на структуру МТ. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Штрихові коди. Міжнародна асоціація товарної нумерації в Європі EAN International. Асоціація «EAN-Україна». Зустрічна торгівля. Міжнародні торги (тендери). Міжнародні ярмарки та виставки. Міжнародні аукціони. Особливості біржової торгівлі, її еволюція, організація та функції.

Особливості розвитку зовнішньоекономічної політики держав. Протекціонізм і лібералізація торгівлі. Засоби впливу на зовнішньоторговельну політику. Прояви дискримінації в МТ. Регіональне торговельне співробітництво.

Регулювання міжнародних торговельних відносин. Діяльність міжнародних торгових організацій. Ціноутворення в світовій торгівлі. Основи та особливості ціноутворення. Ціноутворення на світових товарних ринках. Практика та методи визначення зовнішньоторговельних цін. Ціна як фактор та показник конкурентоспроможності товару. Інтернаціональна вартість і світова ціна, її ознаки. Ціноутворюючі фактори. Множинність цін на світовому ринку. Інформаційна система світових ринків.

Тема 4. Міжнародний рух капіталу. Міжнародний рух капіталу як фактор розвитку МЕН. Форми міжнародного руху капіталу. Причинно-наслідковий зв'язок процесів міжнародного руху капіталу. Особливості сучасного руху капіталів. Іноземне інвестування, його значення, стан та проблеми. Світовий ринок позичкових запозичень. Міжнародний фінансовий ринок. Світовий ринок цінних паперів.

Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини. Національна, міжнародні і світові валютні системи, елементи та характеристика. Поняття валюти та її види. Конвертованість валют. Валютний курс та його види. Валютний паритет.

Еволюція світової валютної системи. Перехід від золотого стандарту до вільного курсу. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська і Ямайська валютні системи. Європейська валютна система. Валютно-фінансова система країн ЄС.

Платіжний та розрахунковий баланси, їх структура. Баланс міжнародної заборгованості, її види. Проблеми нестабільності платіжних балансів країн світу.

Основи аналізу зовнішньої політики

Тема 1. Вступ до курсу «Основи аналізу зовнішньої політики». Зовнішня політика та її роль. Співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики. Дефініювання зовнішньої політики у працях Дж. Франкела, В. Мадісона і В. Шахова, В. Веллейса, П. Мак-Гоуена. Класифікаційні схеми зовнішньої політики Й. Беллєра, Я. П'єтрася, Дж. Розенау.

Тема 2. Методика аналізу зовнішньої політики. Загальнонаукові методи, які використовуються аналізом зовнішньої політики. Соціально-гуманітарні методи в аналізі зовнішньої політики. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, метод індикаторів та статистичні методи. Конструктивні методи: експеримент, системний метод, математичне моделювання. Прогнозні методи: метод Дельфі, побудова сценаріїв, «мозкового штурму». Математичні та соціологічні методи аналізу зовнішньої політики.

Тема 3. Чинники, що впливають на формування та реалізацію зовнішньої політики держави. Проблема класифікації чинників, що впливають на зовнішню політику. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на зовнішню політику. Об'єктивні чинники. Суб'єктивні чинники.

Тема 4. Національні інтереси та зовнішньополітичний потенціал держави. Класифікація та реалізація національних інтересів. Загрози національним інтересам. Національні інтереси та «групи впливу». Ресурсний

потенціал держави. Внутрішній та зовнішній потенціал держави. Елементи зовнішньополітичного потенціалу: економічна сила, економічний вплив, воєнна сила, воєнний вплив, ідеологічний (морально-психологічний) вплив, культурно-науковий вплив, політичний вплив. Коаліції держав та реалізація потенціалу держави.

Тема 5. Механізм реалізації зовнішньої політики. Інструменти зовнішньополітичної діяльності держави. Дипломатія. Війна. Віртуальна дипломатія у зовнішній політиці.

Тема 6. Аналіз зовнішньої політики в структурі органів управління. Політичний аналіз як професійна галузь. Етика політичного аналізу. Аналітичні центри: «фабрики думки». Етапи формування «фабрик думки». Класифікації «фабрик думки». Вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень. Провідні «фабрики думки» у світі. Українські аналітичні центри в зовнішньополітичній сфері.

Тема 7. Зовнішньополітична стратегія та тактика. Прийняття зовнішньополітичних рішень. Зовнішньополітична тактика. Зовнішньополітична стратегія. Стратегічне партнерство та його параметри. Типологія стратегічного партнерства. Прийняття зовнішньополітичних рішень.

Міжнародна інформація та комунікація

Основи міжнародних інформаційних відносин

Тема 1.1. Інформаційні революції та становлення глобального інформаційного суспільства. Поняття інформаційних революцій, їхня сутність та значення у розвитку цивілізації. Теорії походження мови. Мовна карта сучасного світу. Винайдення писемності. Технології друкування. Винайдення та поширення книгодрукування в Європі.

Поширення книгодрукування на теренах України. Винайдення електротехнічних засобів передачі інформації: електричний телеграф, телефон, радіо, телебачення. Винайдення мікропроцесорної технології, поява комп'ютерів та комп'ютерних мереж. Розвиток комп'ютерної техніки на території України. Поява мережі Інтернет service World Wide Web.

Тема 1.2. Інформаційне суспільство: характеристики, теорії, моделі. Поняття інформаційного суспільства. Характерні риси інформаційного суспільства. Концепції інформаційного суспільства. Аналіз та класифікація існуючих концепцій інформаційного суспільства у праці Френка Вебстер «Теорії інформаційного суспільства». Моделі інформаційного суспільства.

Тема 2.1. Характеристика сучасних міжнародних інформаційних відносин. Поняття міжнародних інформаційних відносин. Суб'єкти міжнародних інформаційних відносин. Глобальний інформаційний простір: поняття, структура, властивості глобального інформаційного простору, чинники його формування. Міжнародна інформаційна політика: поняття, головні напрями, пріоритети міжнародної інформаційної політики.

Тема 2.2. Правові основи міжнародних інформаційних відносин. Міжнародне інформаційне право: поняття, об'єкт, предмет, суб'єкти, мета, інститути. Джерела міжнародного інформаційного права. Структура міжнародного інформаційного права. Загальна частина. Основні права людини у сфері інформації та комунікації. Особлива частина: медіаправо, телекомунікаційне право, кіберправо, право інформаційної інтелектуальної власності.

Класифікація норм міжнародного інформаційного права: за змістом і місцем у системі права, за масштабом дії, за юридичною силою використання, за сферою дії, за джерелом. Норми, які розглядаються окремо.

Основні типи правових документів в сфері міжнародного обміну інформацією і міжнародної комунікації.

Тема 2.3. Міжнародна інформаційна безпека. Поняття та основні аспекти міжнародної інформаційної безпеки. Характерні риси міжнародної інформаційної безпеки, які відрізняють її від інших видів безпеки. Інформаційна безпека в міжнародних відносинах. Реалістичний та ліберальний підходи до інформаційної безпеки в міжнародних відносинах, їх переваги та недоліки. Загрози міжнародній інформаційній безпеці. Проблематика інформаційної безпеки у міжнародній політиці.

Тема 3.1. Національна інформаційна політика. Державна інформаційна політика. Основні напрями (сфери) державної інформаційної політики. Інформаційний простір держави як ключовий об'єкт державної інформаційної політики. Цілі та завдання політики формування національного інформаційного простору. Міжнародний аспект державної інформаційної політики. Інтереси держави у міжнародному інформаційному просторі. Державна політика у світовому інформаційному полі. Ліберальний, реалістичний та автаркічний підходи.

Тема 3.2. Інформаційно-комунікаційні технології у зовнішній політиці. Поняття та роль зовнішньополітичних технологій PR. Роль мас-медіа у зовнішній політиці. Трансформація дипломатичної діяльності під впливом ІКТ та масових комунікацій. Публічна дипломатія. Медіа дипломатія. Віртуальна дипломатія. “М’яка сила” у зовнішньополітичних стратегіях.

Тема 4.1. Міжнародний імідж держави. Роль іміджу в міжнародних відносинах. Зміст поняття іміджу, суміжні поняття: авторитет, престиж, репутація, реноме, стереотип. Поняття та структура міжнародного іміджу держави. Основні складові, їх зміст та роль. Фактори, що впливають на імідж держави: умовно-статичні, умовно-динамічні, ті, що очікуються в майбутньому; їх особливості та роль у формуванні міжнародного іміджу держави. Іміджеві ситуації (держав, територій, населених пунктів).

Тема 4.2. Національний брендинг. Поняття бренду та брендингу. Чотири аспекти бренду: ідентичність, імідж, мета, вартість. Витоки національного брендингу (Луїс Веллс та Елвін Вінт, Майкл Портер, Філіп Котлер, Саймон Анхольт).

Брендинг країни. Структура бренду країни. Шестикутник Анхольта. Ренкінги брендів країн: Nation Brands Index, BrandFinance Nation Brands та ін. Позиції України у ренкінгах.

Тема 4.3. Формування іміджу та бренду України. Державні програми формування іміджу України. Державна програма забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003–2006 роки.

Секторальні державні програми. Програма «Інвестиційний імідж України» (2002 р.), Державна програма розвитку туризму на 2002–2010 роки, Концепція Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року. Брендинг України. «Стратегія позиціонування України за кордоном» (2011 р.). Проєкт «Ukraine NOW» (2018 р.).

Тема 5.1. Міжнародне мовлення провідних акторів міжнародних відносин. Система іномовлення Сполучених Штатів Америки. Британська мовна корпорація (British Broadcasting Corporation, Бі-Бі-Сі) як ядро системи міжнародного мовлення Великої Британії. Іномовлення Франції. Іномовлення Китайської народної республіки.

Тема 5.2. Іномовлення у стратегічних комунікаціях України. Витоки міжнародного мовлення України. Причини неефективності міжнародного телевізійного мовлення України. Переосмислення ролі іномовлення у забезпеченні присутності України у світовому медійному просторі після «Революції гідності». Створення Міністерства інформаційної політики України (2014 р.). Запуск Мультимедійної платформи іномовлення України (2015 р.). Телеканал UATV. Ідеологічна політика та цільові аудиторії каналу. Зміни, що відбулись у 2020–2021 роках. Роль вітчизняного іномовлення у протидії агресії Російської Федерації.

Тема 6.1. Роль міжнародних інституцій у міжнародних інформаційних відносинах

Перші міжнародні міжурядові організації у сфері міжнародних комунікацій: Міжнародний телеграфний союз (1865 р.), Генеральний поштовий союз (1874 р.), Міжнародний радіотелеграфний союз (1906 р.) та ін. Роль Ліги націй у регулюванні міжнародних комунікацій у міжвоєнний період.

Вплив сучасних міжнародних міжурядових організацій на регулювання сфери міжнародних комунікацій: Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Міжнародний телекомунікаційний союз, Всесвітня організація інтелектуальної власності та ін.

Роль міжнародних глобальних та регіональних спеціалізованих неурядових інституцій та асоціацій у забезпеченні співробітництва у галузі інформації і комунікації, визначенні засад розвитку сфери комунікацій та шляхів протидії загрозам.

Тема 6.2. Діяльність міжнародних організацій системи ООН у сфері міжнародних інформаційних відносин. Пріоритетні напрями діяльності ЮНЕСКО. Характеристика інформаційної діяльності ЮНЕСКО. Стратегії ЮНЕСКО в галузі комунікації. Характерні ознаки міжурядових інформаційних конференцій ЮНЕСКО.

Проблема захисту інтелектуальної власності в міжнародних інформаційних відносинах. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Історія створення та мета діяльності. Стратегічні цілі. Міжнародні союзи що підпорядковуються ВОІВ (Паризький союз, Бернський союз). Структура

ВОІВ. Діяльність Міжнародного телекомунікаційного союзу. Завдання Міжнародного телекомунікаційного союзу, базові документи, сектори.

Тема 6.3. Міжнародні спеціалізовані організації у сфері інформації та комунікації. Поняття та особливості міжнародних неурядових (МНУО) та спеціалізованих (МСО) організацій як акторів міжнародних відносин. Причини та наслідки зростання ролі МСО та МНУО у міжнародних відносинах. Історія політичної та суспільної діяльності МСО та МНУО. Перші міжнародні спеціалізовані організації в галузі інформації та комунікації. Роль МСО та МНУО у сфері міжнародного інформаційного обміну, їх статус при міжнародних та європейських інституціях.

Класифікація МСО та МНУО, що функціонують у сфері інформаційного обміну. Міжнародні організації загальної компетенції. Міжнародні організації спеціальної компетенції.

Тема 7.1. Міжнародний вектор інформаційної політики України Інституційний вимір інформаційної політики України: Міністерство України у справах преси та інформації, Міністерство інформації України, Державний комітет інформаційної політики України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Міністерство інформаційної політики України, Міністерство культури та інформаційної політики України. Нормативний вимір інформаційної політики України. Проблема національної інформаційної безпеки України. Проєкт Концепції інформаційної безпеки України (Центр Разумкова, 2001 р.), Доктрина інформаційної безпеки України (2009 р.), Рішення РНБО України від 28 квітня 2014 року, Доктрина інформаційної безпеки України (2017 р.), Стратегія інформаційної безпеки України (2021 р.).

Тема 7.2. Медійний компонент міжнародної інформаційної політики України. Медійний вимір зовнішньої політики України. Культурно-інформаційні центри у складі закордонних дипломатичних установ України. Віртуальна дипломатія України. Роль недержавних ініціатив у сприянні входженню України в міжнародний інформаційний простір. Проєкти Ukraine Today, Український кризовий медіа-центр (УКМЦ), веб-сайт StopFake, інтернет-видання Euromaidan Press тощо.

Теорія та практика комунікації

Основні підходи до визначення «комунікації»: технократичний, системний, інтеракційний. Функції комунікації. Поняття, види, форми комунікаційної діяльності. Мікро-, міді-, макрокомунікація.

Лінійні, нелінійні моделі комунікації. Класична модель Г. Лассвелла. Функціональна Модель Р. Якобсона. Семіотична Модель Ю. Лотмана. Дифузна теорія комунікації. Теорія інформаційних бар'єрів. Інтеракціоністська модель Т. Ньюкомба. «Теорія спіралі мовчання» Е. Ноель-Нойманн.

Особливості вербальної комунікації. Специфіка усних вербальних комунікацій. Визначення поняття «комунікативний бар'єр». Класифікація комунікативних бар'єрів. Основні характеристики комунікативних бар'єрів. Соціальні бар'єри. Характеристики мовного бар'єру. Психологічні складові комунікативного бар'єру. Технічні бар'єри. Форми, методи та технології подолання комунікативних бар'єрів.

Поняття і функції невербальної комунікації. Її взаємозв'язок із вербальною комунікацією. Засоби невербальної комунікації: зовнішній вигляд, проксеміка, міміка, кінесика, гаптика, окулесика, паралінгвістика, хронеміка.

Ділова комунікація. Просторові норми ділової комунікації. Види ділової комунікації. Дискусія, нарада, брифінг.

Поняття «масової комунікації». Функції масової комунікації. Моделі та теорії масової комунікації. Теорія стереотипів. Теорія когнітивного дисонансу. Теорія використання і задоволення. «Холодні» та «гарячі» медіа (за Г.М. Маклюеном).

Суть політичної комунікації. Основні теорії політичної комунікації. Суб'єкти та об'єкти політичної комунікації. Політична пропаганда. Політична агітація. Політичний перформанс.

Міжкультурні комунікації. Культура як вид комунікації. Рівні міжкультурної комунікації. Ефективність та перешкоди у міжкультурній комунікації. Типи культур. Вузькоконтекстна, ширококонтекстна, контактна, неконтактна культури. Міжкультурні зв'язки. Різниця у формах комунікації між східними та західними культурами. Правила обміну інформацією в різних культурах.

Практикум з інформаційно-аналітичної діяльності

Визначення та практичне значення інформаційно-аналітичної діяльності в міжнародних відносинах. Сутність, зміст та завдання інформаційно-аналітичної діяльності. Принципи інформаційно-аналітичної роботи та етичні засади аналітика. Рівні інформаційно-аналітичної роботи. Принципи інформаційно-аналітичного процесу. Різновиди інформаційно-аналітичної діяльності (ІАД). Засоби інформаційно-аналітичної роботи: інтелектуальні, технічні.

Організація системи аналітичного забезпечення сфери зовнішньої політики та міжнародної діяльності. Стейкхолдери, замовники, споживачі та бенефіціари аналітичних послуг. Моделі формування системи аналітичного забезпечення. Аналітичні центри в системі забезпечення управлінських рішень. Інформаційно-аналітична робота в закордонних установах.

Експерт як суб'єкт інформаційно-аналітичної діяльності. Кваліфікація та підготовка експерта. Експертні компетенції. Типологія експертів у сфері міжнародних відносин. Ординарні та неординарні експерти. Експерти-раціоналісти та експерти-інтуїтивісти.

Поняття, види, форми і методи інформаційної роботи. Характер і особливості інформаційних потреб. Критерії верифікації інформації у сфері міжнародних відносин. Видача інформації і документування.

Роль якісної інформації у виробленні результативних висновків і рекомендацій. Критерії оцінки аналітичної інформації. Параметри вимірювання та характеристики інформації. Аналіз зібраних матеріалів відповідно до цілей і завдань дослідження.

Етапи інформаційно-аналітичних досліджень. Визначення і осмислення проблеми і проблемної ситуації. Формулювання мети і завдань дослідження. Розробка гіпотез, вибір моделей. Розробка програми, робочого плану і інструментарію дослідження.

Послідовність аналітичного етапу ІАД в МВ. Особливості організації інформаційного моніторингу.

Поняття і структура інформаційного суспільства, його вплив на характер міжнародних відносин. Класифікація інформації в сучасному світі. Поняття і види джерел інформації. Інформаційний привід Вплив медіа на зовнішню політику держав світу та міжнародні відносини в цілому.

Інформаційний рівень дослідження міжнародних відносин. Характеристика основних інформаційних процесів. Особливості застосування інформаційних процесів на кожному етапі проведення дослідження.

Етапи інформаційно-аналітичного процесу. Роль аналітика у вирішенні зовнішньополітичної проблеми. Сутність та причини викривлення інформації. Вертикальні та горизонтальні шляхи передачі інформації.

Факт як явище дійсності та його сутність. Об'єктивний і науковий факт. Оцінка, класифікація, аналіз, інтерпретація фактів. Аргументи та їх співвідношення з фактами.

Інформаційний шум: сутність та причини виникнення. Характеристика основних інформаційних шумів. Шляхи подолання шумового ефекту. Роль шуму у сприйнятті інформації. Основні бар'єри на шляху передачі інформації.

Поняття і мета створення аналітичного документу. Структура і жанри аналітичних матеріалів. Стейкхолдери, замовники, споживачі та бенефіціари. Види аналітичного документу. Policy study та Policy brief. Методика написання аналітичної роботи. Базові принципи написання аналітичного тексту.

Особливості інформаційно-аналітичних досліджень у міжнародних відносинах. Проблема вибору та поєднання методів у політичних дослідженнях.

Сутність та складові інституційного підходу. Особливості аналізу діяльності політичних інститутів. Історико-компаративний метод в інституційному підході. Роль суб'єкта політики в інтерпретації фактів у міжнародних відносинах.

Характеристика основних методологічних підходів у дослідженні міжнародних відносин. Контент-аналіз. Види контент-аналізу. Змістовий контент-аналіз. Структурний контент-аналіз. Переваги й недоліки методу. Прийоми квантифікації в процесі контент-аналізу.

Когнітивне картування у прийнятті зовнішньополітичних рішень. Когнітивні фактори. Виділення ключових понять. Побудова картосхеми понять. Методика Б. Корані. Інші методики побудови висновків.

Подія у міжнародних відносинах як об'єкт моделювання. Вхідні дані подій. Структура подій. Постановка задачі при моделюванні. Пошук вхідних даних. Івент-аналіз. Побудова матричних таблиць. Ранжування і вимірювання.

Багатофакторний аналіз перебігу та учасників міжнародних відносин. Проблеми застосування методу та його математичні компоненти.

Економічні методи вивчення міжнародних проблем. Особливості застосування SWOT-аналізу у міжнародно-політичних дослідженнях.

Міжнародні відносини як динамічна система. Ознаки динамічності системи. Параметри динамічності системи міжнародних відносин. Параметри статичності. Пошук поведінки системи. Перевірка і підтвердження результатів. Формування висновків.

Коригування моделі системи міжнародних відносин. Системний підхід у міжнародних відносинах.

Структурно-функціональний аналіз у політичних дослідженнях. Внесок Т. Парсонса у становлення методу.

Методи прогнозування. Поняття прогнозування та прогнозу. Безперервність прогнозування міжнародних відносин. Системна сукупність інструментів вироблення наукового прогнозу. Необхідність та значення методів прогнозування.

Основні способи прогнозування (експертний, екстраполяції, моделювання). Класифікація методів прогнозування: експертні (інтуїтивні) та фактографічні (формалізовані) методи. Інтуїтивні методи (індивідуальні і колективні).

Метод аналогій у прогнозуванні розвитку міжнародних конфліктів. Метод побудови сценарії зовнішньополітичних подій. Сутність та особливості моделювання. Типи моделювання.

Типологія прогнозів. Пошуковий та нормативний прогноз. Внутрішньо- та зовнішньополітичний види прогнозів. Критерій часу у типології прогнозів.

Поняття та цілі припущення. Форми припущення (думка, версія, гіпотеза). Особливість гіпотези як форми припущення. Види гіпотез. Вимоги до гіпотез. Верифікація гіпотез та прогнозу. Джерела помилок прогнозів (джерела регулярних помилок: метод, прогнозист, вихідні дані; джерела нерегулярних помилок).

Значення інформаційно-аналітичних документів у плануванні діяльності зовнішньополітичних структур та в здійсненні міжнародної діяльності. Сутність та види аналітичних документів. Особливості підготовки аналітичних висновків і практичних рекомендацій.

Методика і практика складання аналітичної записки з проблем міжнародних відносин. Структура аналітичної записки (визначення та опис проблеми аналізу, довідкова інформація, обґрунтування пропозицій, впровадження).

Відмінності підсумкових документів прикладних аналітичних розробок від підсумкових документів фундаментальних досліджень (критерії: обсяг, способи підтвердження новизни і значимості отриманих висновків, представлення інформаційних джерел дослідження, підходи до верифікації результатів). Дизайн дослідження.

Моніторинг та оцінка впливу аналітичного документу. Критерії ефективності аналітичного документу. Оцінка впливу.

Планування комунікації та адвокації. Особливості процесу презентації аналітичних розробок. Промоція аналітичних досліджень шляхом публічної презентації, медіазалучення, через соціальні мережі. Усна та письмова презентація дослідження: особливості донесення інформації до замовника.

Основи дипломатії та дипломатичної служби

Дипломатична та консульська служба

Специфіка організації та функціонування закордонної дипломатичної та консульської служби. Структура та напрямки діяльності МЗС України, його центральних та закордонних підрозділів. Порядок встановлення дипломатичних та консульських відносин та особливості діяльності відповідних служб.

Організація інформаційно-аналітичного і технічного супроводження дипломатичної діяльності. Порядок проходження дипломатичної служби. Дипломатичне забезпечення багатосторонньої дипломатії та роботи консульських установ, діяльності спеціальних місій. Проблематика та практика сучасної торгово-економічної та інших треків дипломатичної діяльності.

Дипломатичний протокол та етикет

Тема 1. Основні поняття та історія формування дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету.

Поняття дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету. Історичні джерела формування дипломатичного протоколу і етикету. Костянтин Багрянородний та його твір «Про церемонії візантійського двору».

Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах із міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р.

Дипломатичний протокол і церемоніал України. Положення "Про Державний Протокол і Церемоніал України". Протокольне забезпечення державного візиту в Україну глави іноземної держави. Протокольне забезпечення офіційного візиту в Україну глави уряду іноземної держави. Протокольне забезпечення візиту в Україну іноземної делегації.

Тема 2. Значення і роль дипломатичного протоколу і етикету в практичній діяльності сучасного дипломата і політика.

Норми й традиції дипломатичного протоколу в діяльності дипломатичних представників. Дипломатичний корпус. Дуаєн. Старшинство в дипломатичному корпусі. Старшинство в консульському корпусі. Класи глав дипломатичних представництв та дипломатичні ранги. Місце дипломатичного корпусу на офіційних державних церемоніях. Початок і закінчення дипломатичної місії. Агреман на прийом глави дипломатичного представництва. Протокольні процедури вручення вірчих (відкличних) грамот. Зносини дипломатичних представництв з МЗС і зовнішньополітичними відомствами, урядовими установами. Дипломатичні ранги в Україні та порядок їх присвоєння. Закон України "Про дипломатичну службу" .

Тема 3. Дипломатичне спілкування.

Дипломатичні візити і бесіди. Значення дипломатичних візитів і бесід у дипломатичній практиці. Протокольні та ділові візити. Приватні візити. Національно-культурні особливості здійснення особистих візитів дипломатів. Організаційні заходи щодо підготовки дипломатичних візитів та особливості їх протокольного забезпечення. Дипломатичні бесіди, їх роль та значення у повсякденній роботі дипломата. Підготовча робота до проведення бесід з

різних питань. Особливості звертання та використання мовних трафаретів під час дипломатичної бесіди. Запис бесіди. Дипломатичний щоденник. Особисті візити дружини дипломата, їх роль та значення.

Тема 4. Дипломатична кореспонденція.

Офіційна переписка. Послання глав іноземних держав, урядів, прем'єр-міністрів; телеграми глав держави, уряду, міністерства закордонних справ, обмін кореспонденцією та різними видами дипломатичної документації між відомствами та міністерствами закордонних справ, переписка відомств та міністерств закордонних справ з акредитованими при них іноземними дипломатичними та консульськими представництвами та їх главами, переписка між дипломатичними представництвами різних країн. Вербальна нота. Особиста (підписна) нота. Колективна нота. Маніфест (нота для опублікування). Ультиматум. Пам'ятна записка. Меморандум. Приватний лист напівофіційного характеру. Заява. Міжнародні угоди та договори.

Протокольні правила дипломатичного листування: використання етикетних мовних формул, правила титулування адресата, принцип взаємності у виборі форми письмового документа, обов'язковість відповіді.

Тема 5. Дипломатичні прийоми, їх види та протокольні особливості.

Дипломатичні прийоми як форма міждержавного спілкування та презентація держави. Класифікація дипломатичних прийомів та особливості їх протокового забезпечення. Сніданок. Келих шампанського. Келих вина. Фуршет. Коктейль. Обід. Обід-буфет. Вечеря. Жур фікс. Чай. Протокольні особливості різних типів прийомів.

Організаційна підготовка проведення прийомів. Складання списку запрошених та підготовка і розсилка запрошень. Запрошення на прийом високого гостя. Спеціальні запрошення на прийом на честь високого гостя. Правила відповіді на запрошення.

Схеми та правила розсадки на дипломатичних прийомах. Господарі і гості під час дипломатичних прийомів. Особливості застільного етикету під час дипломатичних прийомів. Висловлення подяки за гостинність, виявлену під час прийому.

Тема 6. Протоково-організаційне забезпечення візитів вищих державних діячів.

Місце і значення візитів на високому та найвищому рівнях у міжнародних відносинах. Класифікація візитів на високому та найвищому рівнях. Підготовка візитів та складання їх програми. Складові програми візиту. Специфіка жіночої програми. Робота підготовчої і передової груп. Підготовка і проведення переговорного процесу. Протокольні норми використання державної символіки.

Етикет державного прапора. Етикет особистого прапора (штандарта). Протокольні й церемоніальні питання прийому вищих посадових осіб іноземних держав. Розсадка в автотранспорті. Кортєж та правила використання державної символіки на автомобілях. Протокове старшинство учасників офіційних заходів. Програма дружини високого гостя та інших супроводжуючих осіб. Організація прийомів на честь вищих державних діячів.

Тема 7. Дотримання норм дипломатичного протоколу і етикету як складова іміджу сучасного дипломата і політика.

Мовний етикет. Складові невербального комунікативного етикету. Особистий простір (проксемика) в дипломатичному етикеті. Правила вітань, Правила цілування руки. Обійми. Вітання з монархами. Вітання в процесі ходи групою на представницьких заходах. Вітання чоловіка і жінки та особливості вітання між жінками. Вітання з представниками духовенства. Особливості представлення та рекомендації. Етикет телефонної розмови. Етикет дарування квітів та прийняття подарунків. Вартість подарунку. Подяка за подарунок. Протокольні подарунки під час візитів державних діячів. Зовнішній вигляд дипломата. Складові зовнішнього вигляду. Діловий чоловічий та жіночий одяг та взуття, аксесуари, прикраси, парфуми та косметика. Етикет носіння державних нагород та відзнак.

Тема 8. Протокол міжнародних організацій та конференцій.

Дипломатичний протокол в ООН. Служба протоколу і зв'язку як структурний підрозділ Департаменту у справах Генеральної Асамблеї ООН і конференційному управлінню та її функції. Порядок протокольного старшинства в міжнародних організаціях. Представницька робота постійних представництв країн-членів при МО. Протокол візиту в ООН глави держави або уряду країн-членів ООН. Розміщення делегацій в залах засідань. Символіка МО. Офіційні і робочі мови МО. Привілеї та імунітети посадових осіб МО, делегацій держав, постійних представників в МО. Особливості протокольного забезпечення діяльності неурядових міжнародних організацій.

Тема 9. Служба протокольного забезпечення.

Міжнародний досвід організації протокольних служб. Моделі протокольних служб країн світу. Структура та функції протокольних підрозділів органів державної влади в Україні. Головний департамент Державного Протоколу та Церемоніалу Адміністрації Президента України та його функції. Протокольний департамент МЗС України.

Протокольна діяльність дипломатичного представництва. Законодавство України і двосторонні угоди щодо імунітетів та режиму перебування іноземних дипломатів в Україні.

Тема 10. Національні особливості дипломатичного протоколу та етикету.

Етнокультурна та етнонаціональна складова в дипломатичній роботі та її значення. Дипломатичний протокол і етикет в дипломатичній практиці європейських країн. Особливості дипломатичного протоколу і етикету в діяльності дипломатів США.

Національні особливості протоколу і етикету в арабських країнах. Норми і протокольно-етикетні традиції китайської та японської дипломатії. Національно-культурні особливості та традиції в дипломатичній діяльності представників латиноамериканських та африканських країн.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Університетські студії: Історія дипломатії та зовнішньої політики України

1. Територія сучасної України у міжнародних відносинах Стародавнього світу.
2. Міжнародні відносини Київської держави (Русі).
3. Дипломатична історія Королівства Русі (Галицько-Волинського князівства).
4. Українські землі в системі регіональних міжнародних відносин (сер. XIV – XVI ст.).
5. Міжнародно-політичні обставини підготовки й укладення Люблінської унії. Утворення польсько-литовської Речі Посполитої.
6. Зовнішньополітичні стратегії Козацької доби, Гетьманщини та періоду бездержавності.
7. Зовнішня політика доби Української революції 1917 – 1921 рр.
8. Міжнародна політика Державного центру УНР в екзилі. Діяльність в структурах Ліги націй.
9. Україна в Ялтинсько-Потсдамській системі міжнародних відносин.
10. Становлення і розвиток сучасної зовнішньої політики: пріоритети на основні напрями.

Міжнародні відносини та світова політика

1. Проаналізуйте основні особливості міжнародних відносин Стародавнього світу.
2. Проаналізуйте основні особливості міжнародних відносин Середньовіччя.
3. Охарактеризуйте Вестфальську систему міжнародних відносин.
4. Основні актори міжнародних відносин XVII – XVIII ст.
5. Проаналізуйте міжнародні відносини в Європі в другій половині XVII – на початку XVIII ст.
6. Проаналізуйте міжнародні відносини в Європі та колоніях у XVIII ст.: головні суперечності та конфлікти.
7. Охарактеризуйте Віденську систему міжнародних відносин.
8. Оцініть вплив Першої світової війни на систему міжнародних відносин.
9. Покажіть позиції європейських держав і США з основних питань облаштування світу після Першої світової війни.
10. Охарактеризуйте Версальсько-Вашингтонську систему міжнародних відносин.
11. Охарактеризуйте міжнародні відносини під час Другої світової війни.
12. Проаналізуйте початок радянсько-американського міжнародно-політичного конфлікту (1945-1955 рр.).
13. Охарактеризуйте період конфронтаційної стабільності (сер. 1950-х - поч. 1970-х рр.).
14. Охарактеризуйте період міжнародно-політичної розрядки (поч. - кін. 1970-х рр.).

15. Проаналізуйте політичні стосунки СРСР і США у 1980-1991 рр.
16. Охарактеризуйте передумови і початковий період євроінтеграції (кін. 40-х – кін. 60-х рр. XX ст.).
17. Проаналізуйте процес інтеграції та безпеки в Європі наприкінці 1960-х - сер. 1980-х рр.
18. Покажіть еволюцію Європейського Союзу у 1992-2018 рр.
19. Охарактеризуйте геополітичні моделі сучасної світової системи.
20. Охарактеризуйте сучасний етап європейської інтеграції.
21. Проаналізуйте британську політичну стратегію на Близькому і Середньому Сході після Другої світової війни.
22. Охарактеризуйте стратегічні інтереси і блокову політику США в регіоні Близького і Середнього Сходу (сер. 40-х – кін. 60-х рр. XX ст.).
23. Проаналізуйте розширення впливу СРСР в регіоні Близького і Середнього Сходу (сер. 50-х – кін. 60-х рр. XX ст.).
24. Проаналізуйте основні проблеми міжнародних відносин на Близькому і Середньому Сході протягом 1970-х — поч. 1990-х рр.
25. Проаналізуйте міжнародну політику в регіоні Близького і Середнього Сходу наприкінці XX — на початку XXI ст.
26. Охарактеризуйте міжнародну політику та системні конфлікти в «третьому світі» (кін. 60-х – поч. 90-х рр. XX ст.).
27. Проаналізуйте міжнародну політику провідних центрів сили протягом 1990-х – серед. 2000-х рр.
28. Доведіть, що міжнародні відносини в постбіполярну епоху є свідченням становлення нового світового політичного порядку.
29. Покажіть співвідношення і зв'язок сучасної міжнародної політики і глобалізації.

Теорія міжнародних відносин

1. Об'єкт, предмет, функції та структура ТМВ.
2. Структура міжнародних відносин (види, типи, рівні).
3. Поняття «актор», «суб'єкт» та «об'єкт» у ТМВ. Суб'єктність держави у міжнародних відносинах.
4. Поняття «суб'єкт міжнародних відносин» та «суб'єкт міжнародного права» у ТМВ.
5. Типологія суб'єктів міжнародних відносин.
6. Держава як суб'єкт міжнародних відносин.
7. Міжнародні організації як суб'єкт міжнародних відносин.
8. Індивіди як суб'єкт міжнародних відносин.
9. Реалізм у ТМВ: основні ідеї та представники.
10. Ідеалізм (лібералізм) у ТМВ: основні ідеї та представники.
11. «Дебати» у теорії міжнародних відносин.
12. Школи геополітики у ТМВ: основні ідеї та представники (німецька, англо-американська, українська).
13. Модерністські підходи у ТМВ: основні ідеї та представники.
14. Марксизм/неомарксизм у ТМВ: основні ідеї та представники.
15. Теорія світових систем Іммануїла Валерстайна.

Країнознавство

Перелік країн та тематика тестових завдань

Країни:

Канада, США Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Французька Республіка, ФРН, Королівство Іспанія, Королівство Норвегія, Угорщина, Румунія, російська Федерація, Республіка Туреччина, Держава Ізраїль, КНР, Японська Держава, Аргентинська Республіка, Федеративна Республіка Бразилія.

Тематика тестових завдань:

1. Особливості географічного розташування
2. Природно-ресурсний потенціал
3. Адміністративно територіальний поділ, історичні області.
4. Етапи історичного розвитку та формування державної території.
5. Державна символіка.
6. Особливості і проблеми внутрішньополітичного розвитку.
7. Економічний розвиток.
8. Система освіти, особливості культурного розвитку.
9. Зовнішня політика.
10. Політичні, економічні та культурні відносини з Україною.
11. Позиція політичного керівництва щодо анексії Росією українського Криму, початку збройної агресії на Сході України та широкомасштабного російського вторгнення.

Міжнародні економічні відносини

1. Обґрунтуйте критерії, показники та головні індикатори, які відображають динаміку глобалізаційного процесу. Назвіть основні суб'єкти і об'єкти регулювання МЕВ.
2. Назвіть характерні риси лібералізації світової торгівлі.
3. Яким чином визначається торговельна відкритість національної економіки.
4. Систематизуйте аргументи на користь розвитку вільної торгівлі за сучасних умов.
5. Якими специфічними рисами характеризується торгівля послугами від традиційної торгівлі товарами?
6. Назвіть основні види та характерні риси міжнародних корпорацій.
7. Визначте сутність економічної інтеграції. Які існують рівні міжнародної економічної інтеграції?
8. Назвіть основні причини експорту і імпорту капіталу.
9. З чого складається інфраструктура міжнародного руху капіталу?
10. Які фактори визначають імпортозаміщуючу та експортоорієнтовану зовнішньоекономічну політику країни?
11. Визначте фактори впливу на інвестиційний клімат країни. Назвіть критерії привабливості країн для розміщення активів ТНК.
12. Розкрийте основні причини та місце у світовому експорті капіталу США.
13. Охарактеризуйте причини виникнення зовнішньої заборгованості країни.
14. Назвіть основні етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили.
15. Розкрийте основні соціально-економічні наслідки міжнародної міграції

робочої сили для країн-донорів і країн-реципієнтів.

16. Які основні методи регулювання міжнародної міграції робочої сили?

17. Які міжнародні організації опікуються проблемами міжнародної міграції?

18. Що таке міжнародна передача технологій та в яких формах вона здійснюється?

19. Що впливає на технологічну спеціалізацію країн в міжнародній економіці?

20. Розкрийте роль міжнародних організацій у врегулюванні міжнародної передачі технологій. Які особливості має технологія як товар?

Основи аналізу зовнішньої політики

1. Дефініювання зовнішньої політики у працях Дж. Франкела, В. Мадісона і В. Шахова, В. Веллейса, П. Мак-Гоуена

2. Класифікаційна схема зовнішньої політики Й. Беллєра, Я. П'єтрася, Дж. Розенау.

3. Методи аналізу зовнішньої політики: загальнонаукові, соціально-гуманітарні, експлікативні, прогностичні, математичні та соціологічні методи аналізу зовнішньої політики.

4. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на зовнішню політику.

5. Об'єктивні чинники. Суб'єктивні чинники.

6. Національні інтереси та «групи впливу».

7. Внутрішній та зовнішній потенціал держави.

8. Коаліції держав та реалізація потенціалу держави.

9. Інструменти зовнішньополітичної діяльності держави.

10. Віртуальна дипломатія у зовнішній політиці.

11. Політичний аналіз як професійна галузь.

12. Аналітичні центри: «фабрики думки».

13. Вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень.

14. Стратегічне партнерство та його параметри. Типологія стратегічного партнерства.

15. Прийняття зовнішньополітичних рішень.

Міжнародна інформація та комунікація

Основи міжнародних інформаційних відносин

1. Міжнародні інформаційні відносини: сутність, особливості, основні учасники.

2. Глобальний інформаційний простір: поняття, структура, властивості.

3. Глобальна інформаційна інфраструктура. Міжнародні ІКТ.

4. Міжнародна інформаційна політика: поняття, основні напрями.

5. Міжнародне інформаційне право: поняття, функції, інститути.

6. Джерела міжнародного інформаційного права.

7. Структура міжнародного інформаційного права.

8. Підходи до інформаційної безпеки в міжнародних відносинах.

9. Загрози міжнародній інформаційній безпеці.

10. Проблематика інформаційної безпеки у міжнародній політиці.

11. Міжнародний вектор національної інформаційної політики.

12. Поняття та характеристики інформаційного суспільства.
13. Концепції інформаційного суспільства.
14. Західні моделі інформаційного суспільства.
15. Азійські моделі інформаційного суспільства.
16. Сутність та моделі міжнародного мовлення.
17. Фактори впливовості іномовлення.
18. Система іномовлення США: історія та сучасність.
19. Система іномовлення Великої Британії: історія та сучасність.
20. Система іномовлення Франції: історія та сучасність.
21. Іномовлення України: особливості становлення та сучасний стан.
22. Міжнародні організації як актори міжнародних інформаційних відносин.
23. Роль ЮНЕСКО у міжнародних інформаційних відносинах.
24. Роль Міжнародного телекомунікаційного союзу у міжнародних інформаційних відносинах.
25. Роль Всесвітньої організації інтелектуальної власності у міжнародних інформаційних відносинах.
26. Діяльність міжнародних організацій у сфері мас-медіа.
27. Діяльність міжнародних організацій у сфері журналістики та захисту свободи слова.
28. Інституційний вимір національної інформаційної політики України.
29. Нормативний вимір національної інформаційної політики України.
30. Проблема національної інформаційної безпеки України.

Теорія та практика комунікації

1. Визначити основні підходи до визначення «комунікації».
2. Охарактеризувати рівні комунікації.
3. Проаналізувати моделі комунікації: Г. Лассвелла, Е. Ноель-Нойман, Шеннона-Вівера, Р. Якобсона.
4. Знайти відмінність між лінійними та нелінійними (інтерактивними) моделями комунікації.
5. Дати визначення комунікаційній діяльності, комунікаційній дії.
6. Визначити особливості вербальної комунікації.
7. Виділити комунікаційні бар'єри та методи їх подолання.
8. Охарактеризувати засоби невербального спілкування: проксемика, міміка, кінесика, гаптика, окулесика, паралінгвістика, хронеміка.
9. Розкрити особливості ділової комунікації.
10. Визначити форми, моделі ділової комунікації.
11. Окреслити поняття «масова комунікація». Стратегічний, тактичний рівні масової комунікації.
12. Охарактеризувати теорії масової комунікації (теорія стереотипів, теорія когнітивного дисонансу, теорія використання і задоволення).
13. Розкрити суть «холодних» та «гарячих» медіа (за Г.М. Маклюеном).
14. Вказати суб'єкти та об'єкти політичної комунікації.
15. Проаналізувати явище політичної пропаганди та агітації.
16. Охарактеризувати політичний перформанс як комунікативну технологію.
17. Визначити основні бар'єри у міжкультурній комунікації.
18. Різниця у формах комунікації між східними та західними культурами.

19. Визначити особливості висококонтекстних, низькоконтекстних, контактних і неконтактних культур.

Практикум з інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах

1. Розкрийте систему інформаційно-аналітичної діяльності.
2. Охарактеризуйте інформацію як наукову категорію.
3. Визначте сутність та складові інформаційної роботи.
4. Розкрийте особливості аналітичної діяльності.
5. Проаналізуйте етапи інформаційно-аналітичної роботи.
6. Розкрийте рівні та форми інформаційно-аналітичної діяльності.
7. Визначте критерії оцінки аналітичної інформації.
8. Охарактеризуйте базові моделі аналізу інформаційних явищ.
9. Проаналізуйте джерела інформації в системі суб'єктно-об'єктних відносин.
10. Визначте алгоритм діагностики інформаційних подій і процесів.
11. Розкрийте поняття та сутність інформаційних процесів.
12. Визначте етапи інформаційно-аналітичного процесу.
13. Поясніть причини викривлення інформації.
14. Розкрийте значення проблемної ситуації в міжнародних відносинах.
15. Охарактеризуйте особливості інформаційних шумів та бар'єрів.
16. Визначте сутність політичного прогнозу.
17. Розкрийте типологію політичного прогнозування.
18. Охарактеризуйте систему методів політичного прогнозу.
19. Визначте етапи політичного прогнозу.
20. Поясніть роль та значення гіпотези в інформаційно-аналітичній діяльності.
21. Дайте оцінку контент-аналізу міжнародних документів.
22. Розкрийте сутність методу системного аналізу.
23. Дайте оцінку методу івент-аналізу.
24. Розкрийте сутність SWOT-аналізу.
25. Визначте роль когнітивного картування в аналізі прийняття зовнішньополітичних рішень.
26. Охарактеризуйте сценарний метод як інструмент вироблення прогнозів.
27. Визначте роль метод аналогій у прогнозі розвитку проблемної ситуації.
28. Розкрийте особливості застосування Дельфійського методу.
29. Розкрийте значення аналітичних документів у міжнародних дослідженнях.
30. Розкрийте особливості підготовки аналітичної записки.

Основи дипломатії та дипломатичної служби

Дипломатична та консульська служба

1. Зміст, завдання і функції дипломатії.
2. Розвиток і трансформація дипломатії та дипломатичної служби.
3. Державні органи зовнішніх зносин і дипломатична служба.
4. Встановлення дипломатичних відносин.
5. Відкриття дипломатичних представництв і завершення дипломатичної місії

6. Структура і персонал дипломатичного представництва. Функції дипломатичних представництв і засоби їх виконання.
7. Дипломатичні привілеї та імунітети.
8. Специфічні галузі дипломатії.
9. Техніка ведення дипломатичних переговорів
10. Консульські відносини.
11. Функції консульських установ і засоби їх виконання.
12. Консульські привілеї та імунітети.
13. Спеціальні місії як форма дипломатії
14. Форми багатосторонньої дипломатії.
15. Питання дипломатичної практики в роботі міжнародних організацій, конференцій і нарад.
16. Методи і засоби дипломатичної комунікації.

Дипломатичний протокол та етикет

1. Поняття дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету.
2. Історія формування дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету.
3. Джерела сучасного дипломатичного протоколу та етикету.
4. Норми й традиції дипломатичного протоколу в діяльності дипломатичних представників.
5. Візантійський придворний церемоніал та протокол та його вплив на розвиток європейської дипломатичної практики.
6. Значення і роль дипломатичного протоколу і етикету в практичній діяльності сучасного дипломата і політика.
7. Дипломатичне спілкування: дипломатичні візити і бесіди.
8. Етикетні правила у дипломатичних бесідах.
9. Форми звернень до духовних осіб, до титулованих осіб, до вищих посадових осіб держави, до осіб, які мають військові звання.
10. Дипломатичне листування. Документи дипломатичного представництва та протокольні правила їх оформлення.
11. Протокольні вимоги до дипломатичних документів.
12. Дипломатичні прийоми, їх види та протокольні особливості.
13. Правила поведінки господарів і гостей під час дипломатичних прийомів.
14. Форми запрошень на дипломатичні прийоми; позитивна і негативна відповідь на запрошення на дипломатичний прийом.
15. Етикет державного прапора та протокольні норми використання іноземного прапора.
16. Протокольні норми використання державної символіки
17. Протокольні норми використання державних символів України.
18. Протокол міжнародних організацій та конференцій.
19. Протокольне забезпечення діяльності неурядових організацій.
20. Символіка міжнародних організацій.
21. Символіка неурядових міжнародних організацій.
22. Національно-культурні особливості норм дипломатичного етикету і протоколу.
23. Національно-культурні особливості дипломатичного протоколу і етикету в Україні.

24. Протокольне забезпечення державного візиту в Україну глави іноземної держави.
25. Протокольне забезпечення офіційного візиту в Україну глави уряду іноземної держави.
26. Протокольне забезпечення візиту в Україну іноземної делегації.
27. Протокольні підрозділи органів влади в Україні та їх функції.
28. Закон України «Про дипломатичну службу» від 7 червня 2018 р.
29. Консульський статут України.
30. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961
31. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р.
32. Указ Президента України від 22 серпня 2002 р. про Державний Протокол й Церемоніал України. Положення про Державний Протокол і Церемоніал України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Борець Л. В., Нашинець-Наумова А. Ю. Основи інформаційного права: навчальний посібник. К.: Сталь, 2015. 97 с.
2. Веймер Д.Л., Вайнінг Е.Р. Аналіз політики: Концепції і практика: Пер. з англ. К.: Основи, 1998. 654 с.
3. Виговська О. С., Белоусова Н. Б. Інформаційна складова національної безпеки України: колективна монографія. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 166 с.
4. Віденська Конвенція «Про дипломатичні зносини» 1961 р. URL: <http://uazakon.com/document/tpart>
5. Віденська конвенція «Про консульські зносини» 1963 р. URL: zakon.rada.gov.ua
6. Гібридна війна: in verbo et in praxi: монографія / під заг. ред. Р. О. Додонова. Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД", 2017. 412 с.
7. Головченко В.І., Степанов О.П. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки: навч. посіб. / В.І. Головченко, О.П. Степанов. К.: Юрисконсульт, 2014. 424 с.
8. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України: підручник. К.: Ніка-Центр, 2018.
9. Денисюк, С. Г. Комунікологія : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
10. Європейська інтеграція: навчальний посібник / ред. М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 344 с.
11. Єремєєва І. А., Даценко В. В., Маргулов А. Х. Є 70 Основи світової політики: підруч. / І. А. Єремєєва, В. В. Даценко, А. Х. Маргулов / Ун-т митної справи та фінансів. Дніпро : ДДУВС, 2025. 280 с.
12. Жовква І.І. Стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. *Науковий вісник Академії муніципального управління: серія «Управління»*, Вип. 3, 2013. С. 113-120.
13. Зарембо К. та ін. Писати аналітику може кожен: Мистецтво переконливого тексту. Катерина Зарембо, Анна Юнген, Ілона Сологуб, Тарас Доронюк; упор. К.Зарембо. – К.: Віхола, 2021. 224 с.
14. Зернецька О. В. Глобальна комунікація: монографія. К.: Наукова думка, 2017. 350 с.
15. Зленко А.М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України. К., 2009.
16. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 632 с.
17. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
18. Історія міжнародних відносин : підруч. І. В. Алексєєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
19. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці : Книги - ХХІ,

2019. 271 с.

20. Квіт С. Масові комунікації: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Києво-Могилянська академія, 2008. 206 с.

21. Ковалинська І. Невербальна комунікація : навчальний посібник для студ. галузі знань 0302 Міжнародні відносини, 0203 Гуманітарні науки. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 277 с.

22. Країни світу і Україна [Електронний ресурс] : енциклопедія : в 5 т. / Інститут всесвітньої історії НАН України; голова редколегії А. І. Кудряченко. - Київ : Фенікс, 2017 - 201-. Том 1 : Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / науковий редактор А. В. Бульвінський . - 2017. - 562 с. – Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/entsyklopediia.html>

23. Кривонос Р. А. Країнознавча характеристика як засіб отримання та передачі наукового знання про країни світу. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2015. № 9. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2642/2348

24. Крушинський В.Ю. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин: факти, події, коментарі : навч. посіб. / В. Ю. Крушинський, В. А. Манжола ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - 2-ге вид., випр. Київ : Київський університет, 2015. 195 с.

25. Литвиненко О. В. Інформаційні впливи та операції. Теоретико-аналітичні нариси: монографія. К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2003. 237 с.

26. Макаренко Є.А., Піпченко Н.О. Віртуальна дипломатія. Підручник. К.: Центр вільної преси, 2010. 302 с.

27. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: Підручник. Мальський М. З., Мацяк М. М. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2007. 461 с.

28. Марущак А. І. Інформаційне право: доступ до інформації: навчальний посібник. К.: КНТ, 2007. 531 с.

29. Митко А. М. Інформаційне забезпечення політичної аналітики. Політична аналітика та прогнозування : підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 228 с.

30. Митко А. М. Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. А. М. Митко. Луцьк : ВМА «Терен», 2012. 262 с.

31. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків : «Видавництво «Форт», 2015. 364 с

32. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки) [Текст] : підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губерський [та ін.]. - Київ : Либідь, 2001. 624 с.

33. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914 - 2014 років [Текст] : навчальний посібник / С. В. Пронь, Т. М. Пронь, В. Г. Ціватий ; Міністерство освіти і науки України, Чорноморський державний університет імені Петра Могили. - 2-е вид., доп. та перероб. Миколаїв : Іліон, 2014. 244 с.

34. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. –

201 с.

35. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / редактор В. А. Манжола ; керівник авторського колективу В. Ю. Крушинський. - Київ : ВПЦ Київський університет, 2010. - 863 с.
36. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / В. А. Манжола, В.Ю. Крушинський, С. П. Галака та ін.; за ред. В. А. Манжолі. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Знання, 2014. 662 с.
37. Муковський І. Т., Міщенко А. Г., Шевченко М. М. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: Навч. посібник. К.: Кондор, 2012. 222 с.
38. Нашинець-Наумова А. Ю. Інформаційне право: навчальний посібник. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 136 с.
39. Нестерняк Ю. В. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні засади: монографія. Національна академія державного управління при Президентові України. К.: НАДУ, 2014. 291 с
40. Основи теорії міжнародних відносин: навчальний посібник. Л.О. Дорош, М.В. Здоровега, О.Я. Івасечко, У.І. Ільницька, О.В. Кукарцев, Ю.Р. Лемко, Ю.Я. Тишкун, Я.Б. Турчин. Львів, 2015. 244 с.
41. Партико З. В. Теорія масової інформації та комунікації: навчальний посібник. Львів: Афіша, 2008. 292 с.
42. Почепцов Г. Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Пер. Т. Гуменюк. К.: Києво-Могилянська академія, 2017. 257 с.
43. Почепцов Г. Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Видавництво «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
44. Почепцов Г. Г., Чукут С. А. Інформаційна політика: навчальний посібник. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2008. 663 с.
45. Почепцов Г. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах. К.: Києво-Могилянська академія, 2016. 312 с.
46. Рижков М.М. Інформаційне забезпечення прогнозно-аналітичної діяльності в міжнародних відносинах: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. /М.М. Рижков, Н.Б. Белоусова. К.: Центр вільної преси, 2009. 204 с.
47. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / ред. В. П. Горбулін. К.: НІСД, 2017. 496 с.
48. Седляр Ю.О. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики : навчальний посібник. Миколаїв : видавництво Чорноморського державного університету імені Петра могили, 2010. 272с.
49. Соціально-правові основи інформаційної безпеки: навчальний посібник / редактор В. В. Остроухов. К.: Росава, 2007. 496 с.
50. Телешун С. О., Рейтерович І. В. Інформаційно-аналітична діяльність в державному управлінні: навч.-метод. Матеріали / С.О.Телешун, І.В.Рейтерович. К.: НАДУ, 2013. 36 с.
51. Телешун С. О., Рейтерович І. В. Моніторинг джерел інформації в системі державного управління. / С.О.Телешун, І.В.Рейтерович. К.: НАДУ, 2009. 36 с.
52. Теорія міжнародних відносин : підручник; за ред. М. П. Требіна ;

Нац.юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2022. 472 с.

53. Терещук В. І. Електронний PR як засіб формування зовнішньополітичного іміджу держави: монографія. К.: Університет економіки та права "КРОК", 2012. 199 с.

54. Терещук В. І. Політичні проблеми розвитку глобальної медійної системи в постбіполярний період : монографія. К.: Таксон, 2019. 350 с.

55. Туристичне країнознавство: навч. посіб. / Стафійчук В. І., Малиновська О. Ю. - Херсон : Олді-Плюс, 2025.

56. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Константинов, С. В. Андрущенко; редактор Л. В. Губерський; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.: ВПЦ Київський університет, 2008. 512 с.

57. Яблонський В. М. Державний центр УНР в екзилі: ідеї, боротьба, традиція (1921–1992 роки). Київ: КНТ, 2020.

58. Янг Е., Куїнн Л. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: практичний посібник / Пер. з англ. С. Соколик./ Е. Янг, Л.Куїнн - К.: К.І.С., 2003. 130 с.

59. Troyan S., Kyrydon A., Kosiak S., Nechaieva-Yuriichuk N. Neo-post-bipolar International relations: turbulence in the context of the russian-Ukrainian war: Monograph. Kyiv: Interservice, 2025. 196 p.

Інтернет ресурси

1. Allegheny institute for public policy URL: <https://www.alleghenyinstitute.org/>
2. Brookings Institution URL: <https://www.brookings.edu/>
3. Carnegie Foundation URL: <https://www.carnegiefoundation.org/>
4. Global Go To Think Tank Index Report - <https://www.gotothinktank.com/global-goto-think-tank-index>
5. Information for All Programme (IFAP) // ЮНЕСКО. URL: <https://en.unesco.org/programme/ifap>
6. International Programme for the Development of Communication // ЮНЕСКО. URL: <https://en.unesco.org/programme/ifa>
7. RAND Corporation URL: <https://www.rand.org/>
8. Royal United Services Institute (RUSI) URL: <https://rusi.org/>
9. Technology Networks. URL: <https://www.technologynetworks.com/>
10. Законодавство України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/zak>
11. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000290>
12. Міністерство закордонних справ України – <https://mfa.gov.ua/>
13. Національний Інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/>
14. Рада зовнішньої політики «Українська призма». URL: <http://prismua.org/>
15. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
16. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/>

Електронні навчальні курси (ЕНК)

1. “Теоретичні та практичні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики”: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=27108>
2. “Країнознавство”: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=22330>
3. “Міжнародна інформація та комунікація”: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=20796>